

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

Наставна програма за основно образование на возрасни

ЛИКОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

за I образовен период

(I, II и III одделение)

Скопје, 2025 година

ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставен предмет	Ликовно образование
Вид/категорија на наставен предмет	Задолжителен
Одделение	I (прво), II (второ) и III (трето)
Теми/подрачја воннаставната програма	<ul style="list-style-type: none"> • Цртање • Сликање • Пластично обликување и градење • Печатење, дизајн и визуелни комуникци
Број на часови	1 часа неделно /36 часа годишно
Опрема и средства	<ul style="list-style-type: none"> • аудио-визуелни средства (ТВ, ДВД -плеер, ЛЦД проектор, касетофон, дигитален фотоапарат, дигитална камера, компјутер, смарт табла, таблет за цртање, печатач или други дигитални уреди). • интернет, образовни софтвери. средства и материјали за цртање (туш, перце, дрвце, хартија, хартија во боја, молив, дрвени бои, мрсни бои, креди, фломастери, природни и вештачки материјали, штафелаи...). • средства и материјали за сликање (водени бои, блок, четки, хамер хартија, темперни бои, пастел, туш во боја, палета, хартија во боја, природни и вештачки материјали). • средства и материјали за пластично обликување и градење (пластелин, брашно, тесто, глина, песок, снег, стиропор, пластика, амбалажа, алуминиумска фолија, плодови, предмети со различни облици и други дидактички материјали). • средства и материјали за печатење, дизајн и визуелни комуникции (печат, шаблони, картон, еколошки бои, плодови, картон печат, природни и вештачки материјали, марама, украсна хартија, амбалажна кеса, фотографија, украс, накит, салфетки, илустрации, ножички, лепак и др.)

	<ul style="list-style-type: none"> • творечки неликовни материјали (чешел, четки за заби, шминки, лак за нокти, свеќа, сапун, чадор, шапка, камен, газа, ЦД, соковник, зеленчукови и овошни плодови, текстил, чаши, чинии и др.). • нагледни средства (цртежи, слики, фотографии, изработки, макети, списанија, плакати, постери, апликации, илустрации, корица канига, проспекти, играчки-возила, сообраќајни средства, животни и сл., ателје, печатница, музеи, ликовни изложби, споменик, скулптура, биста, фонтана и др.).
Норматив на наставен кадар	<p>Воспитно-образовната работа до трето одделение може да ја изведува лице кое завршило:</p> <ul style="list-style-type: none"> • професор/наставник/учител по одделенска настава, VII/1 или VI/1 (според МРК) и 240 ЕКТС; • дипломиран педагог, VII/1 или VI/1 (според МРК) и 240 ЕКТС.

ПОВРЗАНОСТ СО НАЦИОНАЛНИТЕ СТАНДАРДИ

Резултатите од учење наведени во наставната програма водат кон стекнување на следните компетенции опфатени со подрачјето **Уметничко изразување и култура** од Националните стандарди:

<i>Ученикот/ученичката знае и/или умее:</i>	
VIII-A.1	да манифестира познавање на различните форми на уметничко изразување од сите области на културата (литературата, музиката, визуелните уметности, изведбените уметности, декоративните уметности, архитектурата, дизајнот),
VIII-A.2	да ги идентификува различните манифестации на популарната култура и нивното влијание врз развојот на естетските вредности,
VIII-A.3	да ги изразува сопствените идеи, искуства и емоции користејќи уметнички или други форми на креативно изразување (индивидуални или колективни),
VIII-A.5	да манифестира познавање на сопствената култура и на различните начини на нејзино изразување преку литературата и визуелните уметности, музиката и танците, градбите и другите културни продукти,
VIII-A.6	да ги идентификува разликите и сличностите меѓу сопствената култура и другите култури во своето потесно и пошироко опкружување и да ја анализира нивната поврзаност и меѓузависност,
<i>Ученикот/ученичката прифаќа дека:</i>	

VIII-B.2	критичкиот однос кон различните продукти на уметноста е битен за развивање на индивидуалните и општествените естетски вредности.
VIII-B.3	почитувањето и промовирањето на сопствената култура придонесува за јакнење на културниот идентитет и дигнитет,
VIII-B.6	почитувањето и промовирањето на другите култури придонесува за обезбедување почит за сопствената култура од страна на другите.

Наставната програма вклучува и релевантни компетенции од следните подрачја на Националните стандарди:

Дигитална писменост, Личен и социјален развој, Општество и демократска култура и Техника, технологија и претприемништво

<i>Ученикот/ученицката знае и умее:</i>	
IV-A.2	да процени кога и на кој начин за решавање на некоја задача/проблем е потребно и ефективно користењена ИКТ
IV-A.5	да определи какви информации му/и се потребни, да најде, избере и преземе дигитални податоци, информации и содржини
IV-A.8	на безбеден и одговорен начин да ги користи дигиталните содржини, образовните и социјални мрежи, и дигитални облаци
V-A.1	да разликува здрав од ризичен животен стил кога се работи за сите сфери на живеење (вклучително навики во исхраната, спортски и рекреативни активности)
V-A.2	да избира и практикува активности кои обезбедуваат развој и подобрување на сопственото ментално и физичко здравје
V-A.3	да ги идентификува различните компоненти на сопствениот идентитет кој се гради врз основа на припадноста на различни социјални (на пр., родов, етнички и национален идентитет) и на различните улоги кои ги има во животот (на пр, ученик, син/ќерка),
V-A.4	да прави процена на сопствените способности и постигања (вклучувајќи ги силните и слабите страни) и врз основа на тоа да ги определува приоритетите што ќе му/и овозможат развој и напредување,
V-A.5	да ги препознава емоциите кај себе си и кај другите,
V-A.6	да си постави цели за учење и сопствен развој и да работи на надминување на предизвиците што се јавуваат на патот кон нивно остварување
V-A.7	да ги користи сопствените искуства за да си го олесни учењето и да го прилагоди сопственото однесување во иднина
V-A.12	успешно да се справува со социјални притисоци,
V-A.13	да комуницира со другите
V-A.14	да слуша активно и соодветно да реагира, покажувајќи емпатија и разбирање за другите и да ги искажува сопствените загрижи и потреби на конструктивен начин
V-A.15	да соработува со други во остварување на заеднички цели, споделувајќи ги сопствените гледишта и потреби со другите и земајќи ги предвид гледиштата и потребите на другите
V-A.16	да ги препознава проблемите во релациите со другите и да приоѓа конструктивно во разрешување на конфликтите, почитувајќи ги правата, потребите и интересите на сите вклучени страни,

V-A.17	да бара повратна информација и поддршка за себе, но и да дава конструктивна повратна информација и поддршка во корист на другите
V-A.18	да ги анализира и вреднува информациите и предлозите и да ги проверува претпоставките,
V-A.19	да дава предлози, да разгледува различни можности и да ги предвидува последиците со цел да изведува заклучоци и донесува рационални одлуки,
VI-A.5	да ги разбира разликите помеѓу луѓето по било која основа (родова и етничка припадност, возраст, способности, социјален статус, итн.),
VI-A.6	да препознава присуство на стереотипи и предрасуди кај себе и другите и да се спротивставува на дискриминација.
VI-A.7	да препознава манифестација на вербално и физичко насилство во сопственото опкружување, да ги согледува последиците од насилството и да се спротиставува на него,
VI-A.8	да согледа што ги поврзува, а што ги разединува луѓето во заедницата, да изнаоѓа начини да придонесе за напредокот на заедницата, имајќи ги предвид потребите и интересите на сите,
VI-A.10	да се заштити себе си и другите во кризни ситуации и при елементарни непогоди,
VI-A.11	да ги применува правилата и прописите за безбедно учество во сообраќајот,
VI-A.13	да го анализира концептот на човекови права и правата на децата, да идентификува случаи на повреда на правата и да презема активности за нивно неселективно почитување,
VI-A.17	да го анализира влијанието на пишаните, електронските и социјалните медиуми врз јавното мислење и да избира веродостојни извори на информации,
VI-A.19	да ги применува принципите на демократско учество во рамките на училиштето,
VI-A.20	да ја објаснува улогата на меѓународните организации,
VI-A.22	да ги идентификува и почитува сите национални симболи на државата Република Северна Македонија и да манифестира чувство на припадност кон државата.
VI-A.24	да ги идентификува географските карактеристики на нашата држава,
VII-A.4	да генерира идеи и осмислува активности што водат до продукти и/или услуги,
VII-A.9	активно да учествува во тимска работа според претходно усвоени правила и со доследно почитување на улогата и придонесот на сите членови на тимот,
<i>Ученикот/ученицатаразбира и прифаќадека:</i>	
IV-Б.1	дигиталната писменост е неопходна за секојдневното живеење – го олеснува аучењето, животот и работата, придонесува за проширување на комуникацијата, за креативност и иновативност, нуди разни можности за забава,
IV-Б.3	потенцијалите на ИКТ ќе се зголемуваат и треба да се следат и користат, но и дека треба да се има критичен однос кон веродостојноста, доверливоста и влијанието на податоците и информациите што се достапни преку дигиталните уреди,
IV-Б.5	информациите достапни во дигиталниот простор треба да се користат етички, според дефинирани правила и за добро на луѓето,

V-Б.1	грижата за сопственото тело и редовното практикување физички активности е важен услов за обезбедување физичко и ментално здравје,
V-Б.2	осознавањето на сопствениот идентитет придонесува за јакнење на самовербата и за развојот на личноста,
V-Б.3	сопствените постигања и добросостојба во најголема мера зависат од трудот што самиот/самата го вложува и од резултатите што самиот/самата ги постигнува,
V-Б.4	секоја постапка што ја презема има последици по него/неа и/или по неговата/нејзината околина,
V-Б.7	иницијативноста, упорноста, истрајноста и одговорноста се важни за спроведување на задачите, остарување на целите и надминување на предизвиците во секојдневните ситуации,
V-Б.8	интеракцијата со другите е двонасочна – како што има право од другите да бара да му биде овозможено задоволување на сопствените интереси и потреби, така има и одговорност да им даде простор на другите да ги задоволат сопствените интереси и потреби,
V-Б.9	барањето повратна информација и прифаќањето конструктивна критика води кон личен напредок на индивидуален и социјален план,
V-Б.10	учењето е континуиран процес кој не завршува во училиште и не се ограничува на формалното образование.
VI-Б.1	не смее да прави дискриминација врз основа на разликите меѓу луѓето (родова и етничка припадност, возраст, способности, социјален статус,
VI-Б.2	сите луѓе, вклучувајќи ги и децата, имаат право да ги изразуваат своите мислења и ставови и да учествуваат во донесувањето одлуки кои се поврзани со нивните потреби и интереси,
VI-Б.13	националниот идентитет, кој произлегува од припадноста на државата Република Северна Македонија, е битна компонента на идентитетот на сите граѓани на државата.

РЕЗУЛТАТИ ОД УЧЕЊЕ

Тема: **ЦРТАЊЕ**

Вкупно часови: **10**

Резултати од учење:

Ученикот/ученичката ќе биде способен/-на да:

1. применува различни подлоги, средства и материјали во цртањето;
2. користи нови ликовни елементи во цртањето: простор, текстура, ритам и контурна линија;

3. црта познати предмети, ликови и појави од средината во која живее и учи;
4. применува компјутер за цртање на предмети, ликови и појави од своето опкружување.

Ученикот/ученичката:

1. ќе ја развива креативноста и ќе се стекнува со мануелни вештини.
2. ќе негува хигиено-технички и работни навики.

Содржини (и поими):	Стандарди за оценување:
<ul style="list-style-type: none"> • Подлоги, средства и материјали за цртање и нивна употреба (хартија, хартија во боја, молив, дрвени боици, креди, мрсни боици, фломастери, природни и вештачки материјали) 	<ul style="list-style-type: none"> • Користи разновидни подлоги, средства и материјали во цртањето. • Споредува и прави разлика меѓу цртежите според подлогата, средствата и материјалите кои се употребени. • Црта разновидни линии со комбинирање различни средства и материјали.
<ul style="list-style-type: none"> • Ликовни елементи во цртањето: (контурна линија, простор-длабочина, блиску/далеку, внатрешен/надворешен, ликовна целина, детаљ, текстура, ритам) 	<ul style="list-style-type: none"> • Создава претстава за просторот (длабочина, блиску/далеку, внатрешен/наворешен) и го претставува на цртеж. • Користи различни видови линии во ликовна целина. • Воочува ритам во природата и самостојно го применува во цртањето. • Забележува контурна линија на предметите во одреден простор и ја применува на цртеж. • Ја претставува сенката на предметите со воочување на светлината и сенчење. • Црта различни видови текстури со туш. • Конструира цртежи на компјутер (на пример: училиште, дом, омилен лик, место на живеење и сл.).

Тема: **СЛИКАЊЕ**

Вкупно часови: **16**

Резултати од учење:

Ученикот/ученичката ќе биде способен/-на да:

1. користи различни техники, подлоги, средства и материјали во сликањето;
2. ги разликува основните бои и креативно да се изразува со нив;
3. создава слика, користејќи ги ликовните елементи: големина, простор, тон и површина;
4. ги разликува секундарните бои и креативно да се изразува со нив;
5. употребува компјутер и други дигитални уреди во сликањето.

Ученикот/ученичката ќе:

1. ја развива креативноста преку сликањето.

2. развива и негува хигиено-техничките и работните навики.	
Содржини (и поими):	Стандарди за оценување:
<ul style="list-style-type: none"> Подлоги, средства, техники и материјали за сликање: (темперни бои, водени бои, туш во боја, четки, пастел, палета, хартија во боја, природни и вештачки материјали, колаж/микс медија...) 	<ul style="list-style-type: none"> Применува разновидни техники и постапки во сликањето (капење, гребење, прскање, колаж/микс медија и сл.). Комбинира материјали, средства, техники и постапки и создава слика. Споредува слики и прави разлика меѓу нив во однос на употребените материјали и техники.
<ul style="list-style-type: none"> Ликовен јазик во сликањето (големина, простор, тон, површина, дезен) 	<ul style="list-style-type: none"> Ги опишува сликите со употреба на соодветен ликовен јазик. Слика со примена на ликовните елементи: големина, простор, тон и површина. Користи различни техники за сликање дезен. Користи детали во сликањето и формира целина.
<ul style="list-style-type: none"> Слика и колаж (слика, колаж, основни бои, нијанси, светло, темно, сликање...). 	<ul style="list-style-type: none"> Ги препознава и именува основните бои и нивните нијанси. Користи основни бои и нивна моделација во сликањето. Слика познати ликови и предмети од околината (на пример, наставникот/наставничката, училиницата, училишниот двор, омилен лик). Создава слика со колаж од природни и вештачки материјали. Дизајнира едноставна слика на компјутер со употреба на основните бои.
<ul style="list-style-type: none"> Секундарни бои и нијанси (портокалова, виолетова, зелена) 	<ul style="list-style-type: none"> Ги препознава и ги именува секундарните бои и нивните нијанси. Добива секундарни бои со мешање на основните бои. Ги применува секундарните бои и нивните нијанси за сликање ликови, предмети и објекти поврзани со домот, училиштето и местото на живеење. Создава колаж со примена на секундарни бои од природни и вештачки материјали. Слика на компјутер, користејќи ги и примарните и секундарните бои и нивните нијанси.
Тема: ПЛАСТИЧНО ОБЛИКУВАЊЕ И ГРАДЕЊЕ Вкупно часови: 5	
Резултати од учење: Ученикот/ученичката ќе биде способен/-на да: 1. прави различни фигури од природни и вештачки материјали за обликување;	

2. применува различни техники и постапки во пластично обликување: длабење, гребење, перфорирање и цртање, постапки на додавање и одземање, каширање;
 3. моделира тридимензионални форми и да гради различни фигури од различни материјали.
- Ученикот/ученичката ќе:
1. ги усовршува мануелните вештини за обликување и градење.

Содржини (и поими):	Стандарди за оценување:
<ul style="list-style-type: none"> • Подлоги, средства и материјали за пластично обликување и градење и нивна употреба (глина, глиномол, пластелин, брашно, тесто, природни и вештачки материјали) 	<ul style="list-style-type: none"> • Идентификува различни средства и материјали за обликување, моделирање и градење. • Разликува различни облици и градби. • Користи и комбинира различни средства и материјали за создавање облици и градби.
<ul style="list-style-type: none"> • Ликовен јазик во пластичното обликување и градење (пластично обликување, моделирање, градење, тридимензионална форма, големина, простор, тон, површина, облик, скулптура, фигура, макета, рециклиран/отпаден материјал, каширање) 	<ul style="list-style-type: none"> • Обликува и гради тридимензионални форми. • Користи компјутер во пластичното обликување и градење. • Создава облик или градба со користење на ликовните елементи: големина, простор, тон и површина. • Прави разлика меѓу моделирање, обликување и градење. • Самостојно обликува и гради различни фигури од различни материјали.

Тема: **ПЕЧАТЕЊЕ, ДИЗАЈН И ВИЗУЕЛНИ КОМУНИКАЦИИ**

Вкупно часови: 5

Резултати од учење:

Ученикот/ученичката ќе биде способен/-на да:

1. прави шаблони за печатење и да печати самостојно со комбинација на отпечатоци (создава шара/декорација);
2. изработува дезен (шара), украс, накит и декорација со примена на различни ликовни елементи, средства, материјали, техники и постапки за дизајнирање;
3. дизајнира, со примена на компјутер и фотоапарат.

Ученикот/ученичката ќе:

1. ги развива креативноста и естетските вредности.
2. ги негува хигиено-техничките и работните навики.

Содржини (и поими):	Стандарди за оценување:
---------------------	-------------------------

<ul style="list-style-type: none"> Подлоги, средства и материјали за печатење и нивна употреба (печатење, подлога, материјал и средства за печатење, картон-печат, шаблон, природни и вештачки материјали, хартија и печатач) 	<ul style="list-style-type: none"> Користи природни и вештачки подлоги, материјали и бои во печатењето. Прави разлика и споредува отпечатоци, подлоги и шаблони. Користи компјутер и печатач за печатење.
<ul style="list-style-type: none"> Дизајн и визуелни комуникации- средства, материјали, техники, постапки и елементи: (дизајн, дезен, украс, накит, декорација, амбалажа, оригами, илустрација, фотографија, корица за книга, постер, плакат, визуелни комуникации, визуелен знак, естретска проценка) 	<ul style="list-style-type: none"> Изработува украси, честитки, накит, украсни предмети од амбалажи и оригами. Дизајнира корица за книга, постер и плакат, самостијно или во групи. Создава дизајн преку постапки на лепење, составување, врзување и сл. при што предметите го изменуваат правобитниот изглед. Дизајнира визуелни знаци со дадено значење.. Изработува декорација користејќи компјутер и печатар за.

Почеток на имплементација на наставната програма	2025/2026 година		
Институција/носител на програмата	Биро за развој на образованието		
Согласно член 15, став 10 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 161/19, 229/20,3/25 и74/25) и член 17, став 2 од Законот за образование на возрасните („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.3/25), министерот за образование и наука ја донесе наставната програма по предметот <i>Ликовно образование за основно образование на возрасни за I, II и III одделение.</i>	бр. 12-12059/8	17.9.2025 година	Министер за образование и наука Проф. Д-р. Весна Јаневска, с.р. _____